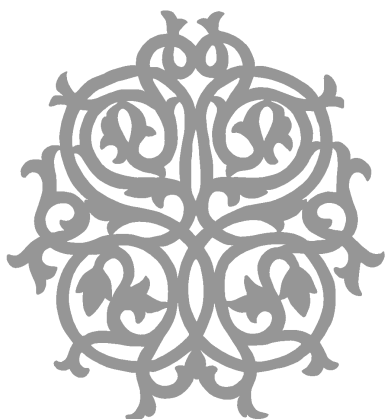

Любов

Елиф Шафак

Превод Емилия Л. Масларова

ЕГМОНТ

ЕГМОНТ

България

Всички права запазени. Нито книгата като цяло, нито части от нея могат да бъдат възпроизвеждани под каквато и да е форма.

Оригинално заглавие *The Forty Rules of Love*

Copyright © Elif Shafak, 2009

The moral right of the author has been asserted

Преводът е от английски език, на който е написан оригиналът на книгата.

Редактор Вихра Василева

Коректор Танка Симеонова

Оформление на корицата Лъчезар Касабов

Орнамент на корицата Shutterstock

Издава „Егмонт България“

1000 София, ул. „Христо Белчев“ 21

www.egmontbulgaria.com

Отпечатано във „Фолиарт“ ООД, Добрич, 2010

ISBN 978-954-27-0501-7

На Захир и Зелда

Когато бях малък, видях Бога,
ангели видях,
наблюдавах тайнствата на горната земя и на долната.
Мислех си, всички виждат това.
Накрая разбрах, че не виждат...

ШАМС ОТ ТЕБРИЗ

Любов

ПРОЛОГ

Би ли хванал между пръстите си този камък... А сега го метни в течащата вода. Трудно ще забележиш да става нещо. Там, където камъкът е докоснал повърхността, ще се появи вълничка, ще се чуе плиск, заглушен от тътена на реката наоколо. Но толкоз.

Хвърли камъка в езеро. И не само ще видиш какво е предизвикал камъкът, но то ще бъде и по-трайно. Камъкът ще нагъне застиналата вода. Там, където е паднал, ще се появи кръг и в този кръг туртакси ще изникне втори, сетне трети. Не след дълго вълничките, вдигнати от падналия във водата камък, ще плъзнат нататък и ще се усетят по цялата огледална повърхност. Чак когато достигнат брега, ще спрат и ще изчезнат.

Ако камъкът падне в река, тя ще го посрещне като поредното нещо, което внася смут във вече бурното ѝ течение. Нищо необичайно. Нищо, което да не се поддава на укротяване.

Ако камъкът обаче падне в езеро, то вече никога няма да бъде същото.

Четирийсет години животът на Ела Рубинстайн наподобяваше застинала вода: предсказуема последователност от навици, потребности и предпочитания. Макар да беше в много отношения еднообразен и обикновен, Ела не го смяташе за отегчителен. През последните двайсет години всяко желание, което беше имала, всеки човек, с когото се беше сприятелявала, всяко решение, което беше взимала, бяха пречупени през брака ѝ. Мъжът ѝ Дейвид беше преуспял зъболекар, който работеше много и печелеше добре. Ела

открай време знаеше, че нямат дълбока душевна връзка, ала смяташе, че в едно семейство това не стои на първо място по важност, особено пък за мъж и жена, женени от толкова време. В брака имаше по-значими неща от страстта и любовта, например разбирателството, обичта, състраданието и прошката, с която човек се доближаваше най-много до Бога. Любовта отстъпваше на всичко това. Освен ако не живееш в романите и любовните филми, където героите винаги са по-велики от живота и любовта им е направо митична.

За Ела на първо място по важност бяха децата. Двамата с Дейвид имаха красива дъщеря студентка – Джанет, и близнаци тийнейджъри, Орли и Ави. Освен това имаха дванайсетгодишен златен ретривър на име Спирит, който сутрин придружаваше Ела по време на разходка и още от съвсем малък ѝ беше най-весел другар. Сега той беше стар, дебел, напълно глух и почти спял – скоро щеше да му дойде времето, но Ела предпочиташе да го мисли за вечен. Такава си беше. Отказваше да приеме смъртта на каквото и да било: навик, етап или брак, дори и краят да изникнеше пред нея, ясен и неизбежен.

Рубинстайнови живееха в Нортхамптън, щата Масачузетс, в голяма къща във викториански стил, която се нуждаеше от лек ремонт, но пак беше великолепа, с пет спални, три бани, лъскав паркет по пода, гараж за три автомобила, френски прозорци и най-хубавото – с открито джакузи. Имаха застраховка „Живот“ и автомобилна застраховка, внасяха пенсионни осигуровки, пестяха за следването на децата, имаха общи банкови сметки и освен къщата, където живееха, притежаваха два престижни апартамента – единият в Бостън, а другият в Роуд Айланд. Двамата с Дейвид бяха работили много за всичко това. Пълната с хора голяма къща, изисканите мебели и едва доловимата миризма на домашен сладкиш може и да изглеждаха на някои клише, но за тях бяха самото възплъщение на съвършения живот. Те бяха подчинили брака си на тази споделяна и от двамата представа и бяха сбъднали ако не всички, то повечето си мечти.

На последния Свети Валентин мъжът на Ела ѝ беше подарил колие – диамант във вид на сърце, и картичка, на която пишеше:

На скъпата Ела,
Жена с благ нрав, щедро сърце и търпение на светица.
Благодаря ти, че ме приемаш такъв, какъвто съм. Благодаря
ти, че си ми съпруга.

Твой Дейвид

Тя така и не беше споделила с мъжа си, но докато четеше картинката, изпита чувството, че гледа некролог. „Ето какво ще напишат за мен, когато умра“, си беше помислила. И ако бяха искрени, можеха да добавят и:

„Ела беше подчинила целия си живот на своя съпруг и деца и не владееше никакви техники за оцеляване, които да ѝ помогнат да се справя сама с житейските трудности. Тя не беше от хората, които с лека ръка ще загърбят предпазливостта. Налагаше ѝ се да хвърля огромни усилия дори за да смени марката кафе, която пиеха всеки ден вкъщи.“

Заради всичко това никои, включително Ела, не можеше да обясни какво точно става, когато през есента на 2008 година, след двайсет години брак, тя подаде молба за развод.

Но причина имаше: любовта.

Двамата не живееха в един град. И дори на един континент. Бяха не само на километри разстояние един от друг, но и бяха различни както дения и нощта. В начина им на живот нямаше нищо общо и на пръв поглед не би трябвало да изтърпят присъствието си, камо ли да се влюбят един в друг. Но се случи точно това. И то бързо, толкова бързо, че Ела нямаше време да схване какво точно става и да бъде нащрек, ако човек изобщо може да бъде нащрек и да се предпази от любовта.

Любовта гоиде при Ела внезапно, изневиделица, сякаш от небето в спокойното езеро на живота ѝ беше паднал камък.

Ела

НОРТХАМПТЪН, 17 МАЙ 2008 ГОДИНА

Богро звучеше в онзи мек пролетен ден песента на птиците пред прозореца в кухнята. След време Ела щеше да се връща наум към тази сцена толкова често, че щеше да я чувства не като късче от миналото, а по-скоро като миг, който се случва точно сега някъде из Вселената.

Онази събота следобед всички седяха около масата на късен семеен обяд. Мъжът ѝ пълнеше чинията с любимото си ядене – пържени пилешки бутчета. Ави размахваше ножа и вилицата, сякаш са пръчки на барабан, а близначката му Орли се опитваше да пресметне колко хапки от коя храна може да изяде, без да си съсипе гдетата от 650 калории на ден. Джанет, студентка първи курс в колежа „Маунт Холиоук“ наблизо, се беше замислила, докато мажеше поредната филия с крема. На масата беше и леля Естър, която беше наминала да донесе един от прочутите си мраморни кексове и после беше останала за обяд. Ела я чакаше много работа, но тя още не беше готова да стане от масата. Напоследък не се хранеха често цялото семейство и за нея това бе златна възможност всички да поседят заедно.

– Ела събщи ли ти добрата новина, Естър? – попита ненадейно Дейвид. – Намери си страхотна работа.

Макар че беше завършила английска литература и обичаше бележистиката, след дипломирането си Ела не беше направила много в тази област, само беше редактирала къси материали за женски списания, беше посещавала няколко литературни клуба и от

гъжд на вятър беше помествала в местните вестници рецензии за книги. Това беше всичко. Навремето беше мечтала за стане изтъкната литературна критичка, после обаче просто се примири, че животът я е тласнал в друга посока и я е превърнал в усърдна домакиня с три деца и безкрайни домашни задължения.

Не че се оплакваше. Беше достатъчно заета като майка, съпруга, човек, който разхожда кучето, и домакиня. Не ѝ се налагаше на всичкото отгоре и да работи. Никоя от приятелките ѝ феминистки, с които беше следвала в колежа „Смит“, не одобряваше избора ѝ, но тя беше доволна да си стои въщи и да се грижи за децата и беше признателна, че с мъжа ѝ могат да си го позволят. Освен това не се беше отказала от страстта си към книгите и продължаваше да се смята за човек, който не може да се насити да чете.

Преди няколко години нещата бяха започнали да се променят. Децата поотраснаха и даваха да се разбере, че не се нуждаят от нея толкова много, както преди. Ела беше усетила, че разполага с много свободно време, което няма с кого да прекарва, и се беше запитала дали да не си намери работа. Дейвид я бе насърчил, но макар и да говореха постоянно за това, тя рядко се възползваше от възможностите, които ѝ се откриваха, а направеше ли го, потенциалните работодатели все търсеха по-млади или по-опитни. От страх да не я отхвърлят за пореден път, Ела просто беше оставила въпроса да отпадне от само себе си.

Въпреки това през май 2008 година спънките, пречили ѝ да намери работа през всичките тези години, най-неочаквано изчезнаха. Половин месец преди четирийсетия си рожден ден тя най-неочаквано започна работа към една литературна агенция в Бостън. Намери ѝ я мъжът ѝ чрез една от пациентките... или може би любовниците си.

– Е, не е нищо особено – побърза да обясни Ела. – Започнах като хоноруван рецензент към един литературен агент.

Дейвид обаче беше решил да не допуска тя да омаловажава новата си работа.

– Стига де, кажи, че агенцията е утвърдена – подкани той, като я побутна, а когато Ела не го направи, мъжът ѝ най-искрено се съгласи сам със себе си. – Работата е престижна, Естър. Само да знаеш какви са другите сътрудници там! Все момичета и момчета, току-

що завършили най-добрите колежи. Ела е единствената, започнала работа, след като дълги години е била домакиня. Бива си я, а?

Тя се запита дали дълбоко в себе си Дейвид не се чувства виновен, че ѝ е попречил да се утвърди в професията, или пък че ѝ изневерява – Ела не се сещаше за друго обяснение защо той сега прелива от ентузиазъм.

Тя се усмихна. Дейвид каза в заключение:

– Ето на това му викам хуцпа¹. Всички се гордеем с нея.

– Съкровище ни е тя. Винаги е била – отвърна леля Естър с глас, толкова разчувстван, сякаш Ела е станала от масата и си е отишла завинаги.

Всички я погледнаха с любов. Дори Ави си спести циничните подмятания, а Орли както никога прояви интерес към нещо друго освен към външния си вид. Ела се насили да е признателна за този миг на доброта, но усети смазващо изтощение, каквото не беше чувствала никога дотогава. Замоли се наум някой да смени темата.

По-голямата ѝ дъщеря Джанет явно бе чула молитвата ѝ, защото най-неочаквано изчурулика:

– И аз имам добра новина.

Всички глави се извърнаха към нея, лицата грейнаха от очакване.

– Ние със Скот решихме да се оженим – оповести Джанет. – О, знам, хора, какво ще кажете! Че още не сме се дипломирали и така нататък, но разберете, и двамата се чувстваме готови за следващата голяма крачка.

Над масата в кухнята се спусна неловко мълчание и сърдечността, която донреди миг ги беше обгръщала, се изпари. Орли и Ави се спогледаха объркано, леля Естър пък застина с ръка, в която стискахе чашата с ябълков сок. Дейвид остави вилницата, сякаш вече не му се ядеше, и погледна Джанет с присвити светлокафяви очи, отстрани на които имаше дълбоки бръчки от смях. Сега обаче той правеше всичко друго, но не и да се усмихва. Беше се свъсил, сякаш току-що е глътнал оцет.

– Страхотно, няма що! Очаквах да споделите щастието ми, а вместо това получавам това студено гържане – проплака Джанет.

– Току-що каза, че ще се омъжваш – отбеляза баща ѝ, сякаш тя не знаеше какво е казала и трябва да ѝ се съобщи.

¹ Дързък, отпавен (иврит). – Б. пр.

– Знам, татко, че е доста бързо, но онзи ден Скот ми направи предложение и аз вече приех.

– Но защо? – попита Ела.

От начина, по който я погледна Джанет, тя разбра, че дъщеря ѝ не е очаквала такъв въпрос. По-скоро е смятала, че ще я питат „Кога?“ или „Как?“. И в двата случая това означаваше, че може да започне да си търси булчинска рокля. Въпросът „Защо?“ беше съвсем различен и я завари напълно неподготвена.

– Вероятно защото го обичам.

Тонът на Джанет беше леко снисходителен.

– Имах предвид, скъпа, защо бързате толкова? – настоя Ела. – Да не си бременна?

Леля Естър се понамести с угрижено лице на стола, личеше, че е много притеснена. Извади от джоба си хапче против стомашни киселини и го задържа.

– Ще ставам вуйчо – изкиска се Ави.

Ела хвана Джанет за ръката и я стисна леко.

– Винаги можеш да ни кажеш истината. Знаеш го, нали? Каквото и да става, ще те подкрепим.

– Я престани, мамо! – тросна се момичето и издърпа ръката си. – Това няма нищо общо с никаква бременност. Поставайш ме в неудобно положение.

– Просто се опитвах да помогна – възрази Ела спокойно, макар и напоследък да установяваше, че спокойствието е състояние, което постига все по-трудно.

– Като ме обиждаш. Явно според теб ние със Скот можем да се оженим само ако забременея! Някога случайно да ти е хрумвало, че мога, наистина мога да искам да се омъжа за това момче просто защото го обичам? Ходим вече от осем месеца.

При тези думи Ела се подсмихна.

– Да, да, сякаш можеш за осем месеца да разбереш що за човек имаш насреща. Ние с баща ти сме женени от близо двайсет години и пак *не можем* да твърдим, че знаем всичко един за друг. В една връзка осем месеца са нищо.

– На Бога са му трябвали само шест дни да сътвори цялата Вселена – грейна Ави, но си замълча, след като видя студените погледи на всички около масата.

Доловил, че става все по-напрегнато, Дейвид се намеси с очи, вперени в по-голямата дъщеря, и умислено сбърчено чело:

– Майката ти, скъпа, се опитва да каже, че е едно да се срещате и съвсем друго – да се ожените.

– Но няма мислиш, татко, че просто ще се срещаме вечно? – попита Джанет.

Ела въздъхна тежко и рече:

– Ако трябва да съм докрай откровена, очаквахме да намериш по-добро момче. Прекалено млада си за сериозна връзка.

– Знаеш ли какво си мисля пък аз, мамо? – попита Джанет с глас, толкова унил, че чак беше неузнаваем. – Мисля си, че прехвърляш върху мен страховете си. Но това, че си се омъжила толкова млада и на моите години вече си имала дете, не означава, че и аз ще направя същата грешка.

Ела порумения до мораво, сякаш я бяха ударили през лицето. Дълбоко в нея се пробуди споменът за трудната бременност, завършила с преждевременното раждане на Джанет. Като бебе и после като съвсем малко дете дъщеря ѝ беше изсмуквала всичките ѝ сили и заради това Ела изчака цели шест години, преди да забременее отново.

– Скъпа, радвахме се за теб, когато започна да излизаш със Скот – подхвана Дейвид предпазливо, опитвайки друга стратегия. – Свястено момче е. Но знае ли човек на какво мнение ще бъдеш, след като се дипломираш? Тогава нещата могат да са съвсем различни.

Джанет кимна едва-едва, с което не показва почти нищо друго освен неискрено съгласие. След това попита:

– Против сте, защото Скот не е еврейин ли?

Дейвид завъртя невярващо очи. Винаги се беше гордял, че е свободомислещ и образован баща, който избягва в дома си подмятания за расата, религията и пола.

Джанет обаче изглеждаше неумолима. Извърна се към майка си и попита:

– Можеш ли да ме погледнеш в очите и да ми кажеш, че пак щеше да отправяш същите възражения, ако Скот беше млад еврейин на име Аарон?

Гласът ѝ беше хаплив, огорчен и ехиден и Ела се притесни, че в дъщеря ѝ може би се надига още нещо.

– Ще бъда пределно откровена с теб, скъпа, въпреки че може и да не ти хареса. Знам колко е прекрасно да си млад и влюбен. Повярвай ми, наистина знам. Но е голям риск да се омъжиш за човек от друга среда. И като твои родители ние искаме да сме сигурни, че постъпваш правилно.

– А ти откъде знаеш дали твоето правилно е правилно и за мен?

Ела се пообърка от въпроса. Въздъхна и разтърка чело, сякаш започваше да я боли глава.

– Обичам го, мамо. Това значи ли нещо за теб? Помниш ли отнякъде тази дума? Когато съм със Скот, сърцето ми се разтуптява. Не мога без него.

Ела се чу да се смее. Нямаше намерение да се подиграва на чувствата на дъщеря си, ни най-малко, но може би смехът ѝ към самата нея прозвуча именно така. По неизвестни причини се чувстваше крайно изнервена. И друг път се беше спречквала с Джанет, стотици пъти, но днес имаше усещането, че се кара с нещо друго, с нещо по-голямо.

– Била ли си някога влюбена, мамо? – отвърна Джанет и в гласа ѝ се прокрадна следа от презрение.

– О, я стига! Престани да се рееш из облаците и слез на земята, чу ли? Толкова си... – Очите ѝ се стрелнаха към прозореца в търсене на по-ярка дума и накрая Ела я намери: – Толкова си романтична!

– Какво му е лошото да си романтичен? – попита обидено Джанет.

Наистина, какво му беше лошото да си романтичен, запита се и Ела. Откога се гразнеше толкова от романтиката? Не успя да отговори на въпросите, загнездили се в периферията на съзнанието ѝ, но въпреки това продължи:

– Престани, скъпа. В кой век живееш? Набий си го в главата, жените не се омъжват за мъжете, в които се влюбват. Когато става дума за такива сериозни неща, избират човек, който ще бъде добър баща и надежден съпруг. Любовта не е нищо повече от сладко чувство, което идва и бързо си отива.

След като го изрече, Ела се извърна към мъжа си. Дейвид беше сключил пръсти пред себе си, бавно като във вода, и я гледаше така, сякаш я виждаше за пръв път.

– Знам защо го правиш – каза Джанет. – Завиждаш ми на щастие-то и младостта. Искаш да направиш от мен нещастна домакиня. Искаш да бъда като теб, мамо.

Ела усети в стомаха си странно потискащо чувство, все едно там имаше огромен камък. Наистина ли беше нещастна домакиня? Майка на средна възраст, хваната като в капан в един разпадащ се брак? Така ли я виждаха децата ѝ? И съпругът ѝ? Ами приятелите и съседите? Изведнъж ѝ се стори, че всички наоколо тайно я съжаляват, и това подозрение беше толкова болезнено, че тя ахна.

– Извини се на майка си – изрече Дейвид, след като се извърна свъсен към Джанет.

– Не се притеснявай. Не очаквам извинение – каза мрачно Ела.

Джанет се усмихна подигравателно на майка си. И най-неочаквано избута назад стола, метна салфетката и излезе от кухнята. След малко, без да казват нищо, Орли и Ави я последваха или от непристъпа за тях солидарност с по-голямата им сестра, или защото вече се отегчаваха от безкрайните разговори на възрастните. Подир тях си тръгна и леля Естър, която изпелтечи някакво неубедително извинение, като гърбеше яростно последното хапче против киселини.

Дейвид и Ела останаха сами на масата, във въздуха между тях беше увиснало неловко напрежение. Ела я заболя от тази пропаст, която, както знаеха и двамата, нямаше нищо общо с Джанет и с някое от децата им.

Дейвид грабна вилицата, която беше оставил, и известно време я оглежда.

– И така, да смятам ли, че не си се омъжила за мъжа, когото си обичала?

– О, моля те, друго имах предвид.

– Какво тогава си имала предвид? – попита той, без да откъсва очи от вилицата. – Мислех, че когато се оженихме, си била влюбена в мен.

– Бях влюбена – потвърди Ела, но не се сдържа и добави: – Тогава.

– И кога престана да ме обичаш? – попита с каменно лице той.

Ела го погледна изумена, като човек, който никога дотогава не е виждал отражението си и сега гържи пред лицето си огледало. Дали беше престанала да го обича? Никога не си беше задавала този

въпрос. Искаше да отговори, но ѝ липсваше не толкова воля, колкото гуми. Дълбоко в себе си знаеше, че трябва да се притесняват за тях гвамата, а не за децата. Ала вместо това правеха каквото умееха най-добре: оставяха дните да отминават, рутината да надделява и времето да следва пътя си на неизбежно вцепенение.

Тя се разплака, не можеше повече да сдържа тази несекваща тъга, превърнала се без нейно знание в част от самата нея. Дейвид извърна измъчено лице. И гвамата знаеха, че той мрази да я вижда разплакана точно както Ела мразеше да плаче пред него. За щастие точно тогава иззвъня телефонът, той ги спаси.

Вдигна Дейвид.

– Ало... да, тук е. Един момент, ако обичате.

Ела се стегна и заговори, като се постара да звучи весело.

– Да, аз съм, Ела.

– Здравейте, обаждат се Мишел. Извинявайте, че ви безпокоя в неработен ден – изчурулика глас на млада жена. – Просто вчера Стив помоли да проверя как сте, а ми изхвърча от главата. Успяхте ли да започнете работа по ръкописа?

– Ах – въздъхна Ела, чак сега си спомни, че я чака рецензия.

Първото, което ѝ бяха възложили от литературната агенция, бе да прочете романа на неизвестен писател от Европа. После очакваха да напише подробна рецензия.

– Предайте му да не се тревожи. Вече съм започнала да чета – излъга Ела.

Мишел беше амбициозна и упорита и тя не искаше да разочарова точно нея с първото, което са ѝ възложили.

– О, чудесно! Как е?

Ела помълча известно време – чудеше се какво да каже. Не знаеше за ръкописа нищо, освен че е исторически роман за живота на прочутия поет мистик Руми, когото, както Ела беше научила, наричаха „Шекспир на ислямския свят“.

– О, много е... *мистичен* – засмя се тя с надеждата да замаже положението с шега.

Но на Мишел не ѝ беше до шеги.

– Добре – отсече тя делово. – Вижте какво, според мен трябва да се заемете сериозно с книгата. Нищо чудно да ви трябва повече време, отколкото очаквате, за да напишете рецензия за роман

като този...

По телефона се чу далечен неясен разговор и гласът на Мишел заглъхна. Ела си представи как тя върши куп неща наведнъж: проверява си имейлите, чете рецензия за един от писателите, отхапва от сандвича с риба тон и салата и си пили ноктите, и всичко това, докато говори по телефона.

– Там ли сте още? – попита след малко Мишел.

– Да, тук съм.

– Чудесно. Вижте какво, тук е лудница. Трябва да вървя. Само не забравяйте, че крайният срок е след три седмици.

– Знам – каза внезапно Ела, като се опита да прозвучи порешително. – Ще спазя срока.

Истината беше, че не знаеше дали изобщо иска да дава мнение за ръкописа. В началото беше много въодушевена и самоуверена. Струваше ѝ се вълнуващо да е първата, която ще прочете неиздаван роман на неизвестен писател и ще изиграе някаква, пък било то и малка, роля в живота му. Сега обаче не беше сигурна, че ще успее да се съсредоточи върху толкова откъсната от живота ѝ тема като суфизма и далечния XIII век.

Мишел явно долови колебанието ѝ.

– Някакъв проблем ли има? – попита тя. След като не получи отговор, стана настойчива. – Вижте какво, можете да ми се доверите.

След кратко мълчание Ела реши да ѝ каже истината.

– Просто не съм сигурна, че напоследък съм в състояние да се съсредоточа върху исторически роман. Не че не проявявам интерес към Руми и всичко това, но темата все пак ми е чужда. Дали да не ми дадете друг роман... нещо, което да ми е по-близко.

– Много погрешен подход – заяви Мишел. – Смятате, че ще работите по-лесно с книги, за които знаете повече ли? Нищо подобно! Не можете да очаквате да рецензирате само романи, където действието се развива в Масачузетс, просто защото живеете в този щат, нали така?

– Друго имах предвид... – каза Ела и веднага се усети, че този следобед е изричала прекалено често същото изречение.

Погледна към мъжа си да види дали и той е забелязал, но лицето му беше непроницаемо.

– Най-често ни се налага да четем книги, които нямат нищо с живота ни. Такава ни е работата. Ето, тази седмица приключих работа по книгата на една иранка, която е държала публичен дом в Техеран и е била принудена да избяга от страната. – Какво според вас трябваше да ѝ кажа, да прати ръкописа на иранска агенция ли?

– Не, разбира се – изпелтечи Ела. Беше се почувствала смешна и виновна.

– Нима една от силните страни на добрата литература не е да свързва хората с далечни държави и култури?

– Разбира се, че е така. Вижте какво, не ми обръщайте внимание. Рецензията ще бъде на бюрото ви преди крайния срок – обеща Ела, вече мразеше Мишел, защото се държи с нея така, сякаш е най-голямата глупачка по земята, мразеше и себе си, че го е донесла.

– Чудесно, така ви искам – каза в заключение Мишел с напевния си глас. – Не ме разбирайте погрешно, но според мен не бива да забравяте, че десетки хора само чакат да получат работа като вашата. И повечето са почти два пъти по-млади от вас. Това ще ви държи мотивирана.

След като затвори, Ела видя, че Дейвид я гледа с угрижено сдържано лице. Явно чакаше да продължат разговора. Но на нея не ѝ се говореше повече за бъдещето на дъщеря им, ако изобщо се притесняваха за това.

По-късно същия ден тя седеше сама на любимия си люлеещ се стол на верандата и гледаше оранжево-червения залез над Нортхамптън. Небето изглеждаше много близко и разтворено – пресегнеш ли се, и ще го докоснеш. Мозъкът ѝ се беше успокоил, сякаш уморен от целия шум, който се въртеше на вихрушка вътре. Месечното извлечение от кредитната карта, лошите хранителни навици на Орли, слабите оценки на Ави, леля Естър и жалките ѝ кексове, влошаващото се здраве на кучето Спирит, намеренията на Джанет да се омъжва, тайните любовни връзки на мъжа ѝ, липсата на любов в живота ѝ... Тя ги заключи едно по едно в малки мисловни кутийки.

После извади от пакета ръкописа и го поддържа в дланта си, сякаш за да види колко тежи. Заглавието на романа беше написано от-

горе с лилаво мастило: „Сладко богохулство“.

Бяха казали на Ела, че никой не знае почти нищо за автора: някой си А. З. Захара, живеел в Холандия. Ръкописът беше пратен в литературната агенция от Амстердам с пощенска картичка в плика. Отпред на нея имаше ниви с лалета в ослепителни розови, жълти и морави оттенъци, а отзад пишеше с красив почерк:

Скъпи господине/госпожо,

Привет от Амстердам. Действието в книгата, която ви изпращам приложена, се развива през XIII век в Коня, в Мала Азия. Но аз искрено вярвам, че то прехвърля мост между страни, култури и векове.

Надявам се да намерите време да прочетете СЛАДКО БОГОХУЛСТВО, исторически мистичен роман за забележителната връзка между Руми, най-добрия поет в историята на исляма и много уважаван духовен водач, и Шамс от Тебриз, неизвестен странен дервиш, обгърнат със скандали и изненади.

Нека любовта да бъде винаги с Вас и Вие винаги да сте заобиколени с любов.

А. З. Захара

Ела долови, че именно пощенската картичка е разпалила любопитството на литературния агент. Но Стив не беше човек, който има време да чете писанията на любители. Затова беше прехвърлил пратката на подчинената си Мишел, която пък я беше прехвърлила на своята нова подчинена. Така „Сладко богохулство“ се озова накрая в ръцете на Ела.

Тя и не подозираше, че това ще бъде не просто книга, а *книгата*, преобработила живота ѝ. И че докато я чете, животът ѝ ще бъде пре-написан.

Ела отвори ръкописа на първата страница. Там имаше бележка за автора:

„Когато не пътува по света, А. З. Захара живее в Амстердам със своите книги, котки и костенурки. „Сладко богохулство“ е първият му и по всяка вероятност последен роман. Той няма намерение да става писател и е написал тази книга единствено от възхищение и любов към великия мислител,

мистик и поет Руми и любимото му слънце Шамс от Тебриз.“

Очите на Ела се плъзнаха надолу по страницата към следващия ред. И там тя прочете нещо, което ѝ се стори странно познато:

„Защото, каквото и да се говори, любовта не е само сладко чувство, което идва и бързо си отива.“

Ела ахна от изумление, след като осъзна, че това е точно отрицание на изречението, което по-рано същия ден е казала на гъщеря си. Застина за миг, разтреперана при мисълта, че я шпионира някаква тайнствена вселенска сила или този писател, който и да беше той. Може би той беше написал книгата си, понеже е знаел предварително какъв човек ще я прочете пръв. Този писател беше имал предвид нея като своя читателка. По неизвестна за Ела причина тази мисъл ѝ се стори и тревожна, и вълнуваща.

„В много отношения ХХІ не е чак толкова различен от ХІІІ. И двата ще останат в историята като време на нечувани религиозни сблъсъци, културни недоразумения и всеобщо усещане на несигурност и страх от Другия. В такива времена повече отвсякога е нужна любов.“

Към Ела изведнъж духна вятър, прохладен и силен, който разпиля листовите по пода. Красотата на залеза се понесе към западния хоризонт и въздухът стана някак унил, безрадостен.

„Защото любовта е самата същност и цел на живота. Както ни напомня Руми, тя спохожда всеки, включително онези, които я отбягват – дори онези, които употребяват думата „романтичен“ като знак за неодобрение.“

Ела се стъпнуса така, сякаш беше прочела: *„Любовта спохожда всеки, дори долакинята на средна възраст Ела Рубинстайн от Нортхамптън“.*

Шестото чувство ѝ подсказваше да остави ръкописа, да влезе в къщата, да се обади на Мишел и да ѝ обясни, че е изключено да напише рецензия за тази книга. Вместо това тя си пое дълбоко въздух, обърна страницата и зачете.

А. З. ЗАХАРА

**Сладо
богохулство**

РОМАН

Мистиците суфисти твърдят, че тайната на Корана е
заложена в главата Ал-Фатиха,
че тайната на Ал-Фатиха пък се крие
в

Бисмилляхи р-рахмани р-рахим,
а същността на Бисмиллях се свежда до буквата „ба“,
буква, под която има точка...
Точката под „Б“ е вместила в себе си
целия всемир...

„Маснави“² започва с „Б“,
както и всички глави в този роман...

² „Коран на персите“, сборник от шест книги на Руми. – Б. пр.

Предговор

Бурен период е XIII век – тогава Анадола е разкъсван от верски сблъсъци, политически спорове и несекващо боричкане за власт. На Запад кръстоносците са поели към Йерусалим и по пътя завземат и плячкосват Константинопол, което води до разпадането на Византийската империя. На Изток подчинените на строг ред войски на монголите бързо напредват под предводителството на гениалния полководец Чингис хан. По средата различните турски племена се бият помежду си, а византийците се опитват да си върнат изгубените земи, богатства и власт. Това е време на невиждан хаос, когато християни се оплъчват срещу християни, пак християни се бият с мюсюлмани, а мюсюлмани се сражават срещу мюсюлмани. Накъдето и да се обърнеш, виждаш враждебност, страдания и необуздан страх какво ли ще се случи утре.

Сред този хаос живее изтъкнат ислямски учен, известен като Джалаладдин Руми. Наричан от мнозина Маулана, или Учителя, той има хиляди ученици и поклонници от цялата област и отвъд нея и е смятан от всички мюсюлмани за пътеводна звезда.

През 1244 година Руми се запознава с Шамс, пътуващ дървиш с необичайни възгледи и еретични възвания. Тази среща преобразява живота и на двамата. В същото време бележи началото на непоклатимо изключително приятелство, което суфистите от идните векове ще оприличават на съюз между два океана. След като среща невероятния си съратник, Руми се преобразява от духовник

традиционалист в убеден мистик, страстен поет, защитник на любовта и родоначалник на екстатичния танц на въртящите се дървиши, с което гръзва да се освободи от всички общоприети правила. Във време на сблъсъци и дълбоко вкоренен фанатизъм Руми се обявява за всеобща духовност, като отваря вратите си за хора от всякакво потекло. Вместо насочения навън джихад – определян като „война срещу неверниците“ и воден от мнозина и в онези дни, и днес, – Руми отстоява насочения навътре джихад, в който целта е да се борим срещу собственото си его, или *nafs*, и накрая да го победим.

Не всички обаче посрещат с разтворени обятия тези идеи, точно както не всички отварят сърцата си за любовта. Силната духовна връзка между Шамс и Руми става прицел на сплетни, клевети и нападки. Двамата остават неразбрани, завиждат им, злословят срещу тях, чернят ги, а накрая те са предадени от най-близките си. Три години след срещата им двамата са разделени по трагичен начин.

Но историята не свършва дотук.

Всъщност тя няма край. Близо осем века по-късно духовете на Шамс и на Руми са живи и до днес и се въртят в шеметен танц някъде сред нас...